

Feuersteinovo instrumentální obohacování přichází k seniorům

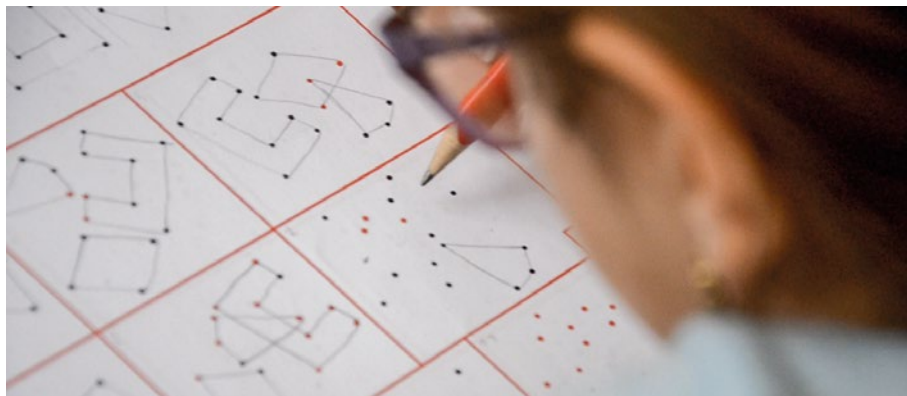
Feuersteinovo instrumentální obohacování je metodou, která má za cíl ovlivnit člověka co do využití jeho potenciálu nejen na poli učení a fungování ve smyslu školním, ale i celoživotním. Jinými slovy, jak si poradit s tím, co potkáváme, co máme vyřešit.

■ **Text: Mgr. Jitka Pešková, PaedDr. Eva Váňová, Františka Zadražilová, DiS., ATC metoda profesora Reuvena Feuersteina**

Profesor Reuven Feuerstein (1921–2014), autor Instrumentálního obohacování, muž s vírou v možnost proměny každého člověka, se v době druhé světové války, a především po ní, setkával v Maroku a na území vznikajícího státu Izrael s mnoha mladými imigranty, kteří prošli útrapami války a tedy hlubokou deprivací. Tito lidé byli náročně vzdělavatelni. Díky této zkušenosti mohl později Feuerstein ve spolupráci s André Reyem formulovat hypotézu kulturní deprivace jako příčiny deficitního stavu kognitivních funkcí a přijít s názorem, že klíčová je interakce mezi lidmi. V celém procesu učení má zásadní roli učitel, rodič, vychovatel, pečovatel, prostě člověk, který je **zprostředkovatelem/průvodcem** pro naše setkávání se s podněty a reakcí na ně. Postupně vznikaly soubory pracovních listů, tzv. **instrumenty**, skrze něž mohou zprostředkovatelé ovlivnit (obohatit) mentální vývoj dětí i dospělých, tedy **Feuersteinovo instrumentální obohacování (Feuerstein Instrumental Enrichment = FIE)**. Vstupujeme tak do oblasti *strukturní kognitivní modifikovatelnosti* či *plasticity mozku*. Takováto modifikovatelnost je možná kdykoliv a u kohokoliv (bez ohledu na věk, genetické zatížení, aktuální stav...).

➤ Vlastní metoda

FIE zahrnuje člověka jako celek, spojuje kognitivní (poznávací) a emoční oblasti, umožňuje objevit náš potenciál. Člověk skrze FIE získává jistotu, že zvládne předložené úkoly, ať už na papíře, tedy v instrumentech, nebo později v reálném životě. Metoda přináší umění vytvořit si strategii řešení úkolu, upevňuje sebedůvěru, odstraňuje impulzivitu a strach z chyby, rozvíjí

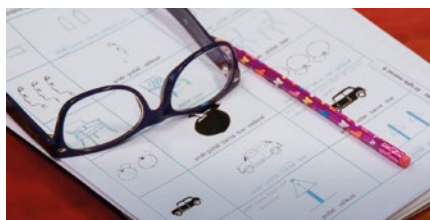

vyjadřování a respektování jiného názoru a pomáhá lépe se orientovat ve vlastním životě..., to vše s velkou laskavostí. Důležité je přidat informaci, že metoda je zážitková (plně ji lze pochopit až vlastní zkušeností), neobsahuje hodnocení (což – paradoxně – zvyšuje výkonnost řešitele) a především propojuje konkrétní úkoly v pracovních listech Reuvena Feuersteina s naším životem – ještě výstižněji: převádí nás (v terminologii pana profesora „přemosťuje“) od konkrétního úkolu a jeho řešení na papíře kamkoliv do života, kde fungujeme podle podobných principů (metakognice).

➤ Kdo se může stát lektorem?

Pokud se dospělý člověk rozhodne pro Instrumentální obohacování, musí nejprve absolvovat kurz FIE 1, což je první kurz z tzv. standardní řady. V něm se naučí používat prvních šest instrumentů, a především porozumět teoretickému rámci metody. Účastníci kurzu se aktivně učí zprostředkovanému učení, tj. přístupu, který je podstatou metody. Kromě toho zažívají i roli studentů. Kurz trvá 80 hodin a je hlubokou intervencí pro zúčastněné. Zde je neupravená, necenzurovaná reflexe účastníků jednoho z kurzů FIE 1:

„... kreativita daná do určitého rámce – pocít svobody v určitých pravidlech; ... možnost přenést zkušenosti získané v instrumentech do běžného života; ... okouzlení z přemýšlení nad přemýšlením; ... respekt metody vůči osobnosti; ... pocit potěšení z toho, že pokud mám jiný názor, tak ostatní to neodsuzují a respek-

tují; ... společné dílo, které vzniká v přátelské a inspirující atmosféře; ... metoda nás učí naslouchání druhým; ... metoda citlivě bortí naše rigidní představy, že způsob myšlení je neměnný; ... metoda nás učí klást otázky; ... víra ve změnu – každý člověk může zazářit; ... obohacení pro všechny strany; ... uvědomění si toho, že si mnohé neuvědomujeme, že pocity, které sdílíme, bývají v mnohém generovány z osobních přesvědčení, ze systémů a ze vzorců – možnost volby změny pohledu; ... možnost zprostředkování poznání sama sebe; ... nový pohled na práci s chybou; ... odvaha prezentovat svůj názor a stát si za ním; ... k cíli vedou různé cesty – nebát se jich.“

➤ Kde se FIE uplatňuje?

FIE se praktikuje v České republice již více než deset let ve školním i mimoškolním prostředí. Dnes již existují například tzv. FIE školy, kde je metoda přímo zařazena do školního vzdělávacího plánu. Vedle školních lavic se Instrumentální obohacování využívá při práci se sociálně vyloučenými či zdravotně znevýhodněnými jedinci. Velmi úspěšným projektem, který trvá již třetím rokem, je implementace metody do Vězeňské služby České republiky. V roce 2020 jsme nově s metodou vstoupili i do dětských domovů a další naší představou, která nyní dostává reálnou podobu, je propojení FIE s organizacemi spolupracujícími se středočeskou Potravinovou bankou. Metodu šíříme nejen v českém, ale i slovenském prostředí, velmi podpůrným prvkem je finanční podpora zahraničního partnera.

➤ Senioři a FIE

Již delší dobu si přejeme vstoupit ve větší míře i k seniorům, kde věříme, že FIE bude přínosným nástrojem (jak už jsme se mnohokrát přesvědčili při práci s dospělými). Naše žádost o podporu byla Magistrátem hlavního města Prahy vyslyšena a pro-

střednictvím grantů tak máme možnost šířit metodu FIE v nové sociální oblasti.

Cílem prvního projektu v roce 2019 bylo představit metodu Feuersteinova instrumentálního obohacování zapojeným sociálním a aktivizačním pracovníkům, kteří se seniory pracují na území hl. města Prahy. Zúčastnili se zástupci organizací, které pečují o seniory a současně se zabývají jejich dalším rozvojem, aktivizací a zlepšením kvality života obecně. Největší část účastníků tvořili zaměstnanci domovů seniorů, nechyběly však také organizace působící jako podpůrné složky pro denní odlehčovací péči, stejně tak i organizace sdružující seniory. Zapojeným účastníkům jsme formou dvoudenních zážitkových seminářů přiblížili myšlenky metody. Rozšíření znalostí o možnosti využití FIE v praxi, zejména při aktivizačních činnostech a rozvíjení kognitivních schopností spolu s ukázkou zařazení metody do vybrané sociální oblasti, se setkalo s velkým úspěchem.

V roce 2020 byl realizován a aktuálně téměř končí navazující projekt, ve kterém jsme vybraným sociálním a aktivizačním pracovníkům poskytli možnost absolvovat kurz FIE I a následné pokračování kurzem FIE BASIC.

Pro úspěšné zavedení metody do praxe v tomto roce je naší snahou, mimo jiné, zajistit materiální podporu pro uskutečnění FIE lekcí. Stěžejním aspektem efektivity metody je pravidelná práce s klienty, která se uskutečňuje alespoň dvakrát týdně. Důležitou součástí úspěšného vzdělávacího procesu cílové skupiny jsou metodologické podpory, konzultace a supervize zkušeným zprostředkovatelem. Naším cílem je i podpora šíření metody FIE a kvalitní praxe do dalších zařízení, která o seniory pečují. Pro tento účel chceme vytvořit síť spolupracujících organizací zapojených do Seniorských klubů, abychom tím podpořili předávání zkušeností při práci s FIE v sociální skupině seniorů.

Přestože implementace FIE do zařízení pečujících o seniory v ČR je zcela v počátcích, vnímáme, že rozvoj FIE v sociální oblasti přinese silný nástroj vyškoleným pracovníkům, díky kterému budou moci následně zvýšit kvalitu života seniorům, o které pečují. ■

Jestliže se chcete o metodě dozvědět více, můžete navštívit webové stránky Autorizovaného tréninkového centra metod prof. Reuvena Feuersteina , <https://www.atc-feuerstein.cz/>. To se zabývá především proškolením nových lektorů v metodách prof. R. Feuersteina, ale i implementací metody do různých sociálních skupin. Všude tam, kde by metoda mohla být prospěšná nebo už prospěšná je.